

محصور در ابرها



« احمد شریف پور

می‌کنند. این [محاسبات ابری] دیگر چیست؟ کلاً نامفهوم و غیرمنطقی است. این بلاهت کی به پایان خواهد رسید؟ ما [هم] به یقین درباره محاسبات ابری تبلیغات خواهیم کرد. من با این پدیده نخواهم جنگید، اما درک نمی‌کنم که در سایه این محاسبات ابری، به جز عوض کردن چند کلمه در متن‌های تبلیغاتی‌مان، چه کاری را به شیوه‌ای متفاوت انجام خواهیم داد. اما جالب‌تر این‌که به این پدیده فقط به شرکت‌های تولیدکننده نرم‌افزارهای انحصاری نفوذ نکرده، بلکه این تب تازه تا قلب دنیای این سورس هم نفوذ کرده است.

در جایی که او بونتو و ردهت که بزرگ‌ترین فعالان لینوکس در حوزه دستک‌تاپ و سرور هستند، راه‌اندازی کلاود اختصاصی خود (هر چند در زمینه‌های مختلف و با رویکردهای مختلف) اقدام کرده‌اند، به سختی می‌توان به وعده‌های رنگارنگ و خدمات جالب توجه «کلاود» به دیده بدبینی نگریست.

مصالحه

به طور کلی مانند هر پدیده دیگری، اینجا نیز صحبت از مصالحه است. برای در اختیار داشتن یک مرکز اطلاعات یکپارچه که در بیشتر شرایط ممکن در دسترس باشد، باید تا اندازه‌ای از آزادی‌های خود صرف‌نظر کنید. باید تا حدی حساسیت خود را درباره مسائل مربوط به حریم خصوصی کاهش دهید. یا عکس آن، اگر آزادی و حفظ حریم شخصی از اولویت‌های اساسی شماست، باید از برخی امکانات مفید و در دسترس کنونی صرف‌نظر کنید. میل سرور خودتان را راه بیان‌ازید، فضای ذخیره‌سازی وبی تهیه کنید و به احتمال خودتان نرم‌افزارهایی را برای برقراری ارتباط میان ابزارهایتان تهیه کنید. اگرچه، همین حالا هم برخی فراهم‌کنندگان سرویس‌های اینترنتی با پذیرفتن مجوزهایی نظیر GNU Affero GPL سعی دارند تا میان خدمات و آزادی تعادلی برقرار کنند، اما بعید به نظر می‌رسد که در آینده نزدیک بتوانیم از آنها انتظار خدمات قابل قبولی را داشته باشیم. به هر حال اگر در دنیای پرشتاب امروز هدف «انجام شدن کارها» است، شاید مجبور شوید تا حدی از سخت‌گیری در مورد «روش انجام کار» خودداری کنید. 

طریق شبکه‌های اجتماعی و محاسبات ابری در اختیار شرکت‌ها قرار می‌دهند بی‌خبرند (به یادداشت همکارم، کیومرث سلطانی با نام «خداحافظ پروفیسور» در شماره ۱۲۰ ماهنامه شبکه مراجعه کنید).

نشریه گاردین حدود سه سال پیش (سپتامبر ۲۰۰۸) مصاحبه‌ای را با ریچارد استالمن ترتیب داد تا از نظریه‌های این مدافع سرسخت آزادی نرم‌افزار درباره این تب جدید مطلع شود. استالمن هنگام صحبت درباره همه‌گیر شدن این پدیده و مطرح شدنش به عنوان آینده قطعی محاسبات، با خشونت تمام به خبرنگار گاردین می‌گوید: «این حماقت است. بدتر از حماقت است. تنها یک جنجال بازاریابی است. وقتی کسی به شما می‌گوید «اجتناب ناپذیر» است، مطمئن باشید که توطئه‌ای در پس پرده در جریان است.» به عقیده بنیان‌گذار بنیاد نرم‌افزارهای آزاد، استفاده از این سرویس یا فناوری تازه، در واقع واگذاری کنترل داده‌ها و اطلاعات به سایرین است و این یعنی سلب بنیادی‌ترین آزادی کاربر. او حتی تا آنجا پیش می‌رود که استفاده از نرم‌افزارهای مبتنی بر وب (نظیر سرویس رایگان جی‌میل) را هم مردود می‌شمارد.

جالب این‌جا است که برخی از بازیگران این هیاهو نیز، به‌صورت رسمی به تبلیغاتی بودن آن اعتراف می‌کنند. لری الیسون، به عنوان کسی که یکی از بزرگ‌ترین کسب‌وکارهای دنیا را بر پایه نرم‌افزارهای بسته مدیریت می‌کند، در کنفرانس Oracle Open World می‌گوید: «ما اصطلاح محاسبات ابری را به گونه‌ای تعریف کرده‌ایم که شامل همه کارهایی است که در گذشته هم انجام می‌دادیم. با این تعریف، من نمی‌توانم چیزی را در نظر بگیرم که جزء محاسبات ابری نباشد. صنعت کامپیوتر تنها صنعتی است که بیش از پوشاک بانوان پیرو مد است. ممکن است کوه‌تو فکر به نظر برسم، اما اصلاً نمی‌دانم بقیه درباره چه چیزی صحبت

محاسبات ابری، پردازش ابری، کلاود و سایر معادل‌هایش به تب کنونی جامعه IT تبدیل شده است. ابزارهایی کوچک، با وعده قابلیت حمل بالا و انجام تمام امور روزمره کم‌کم بازار محصولات مرتبط با فناوری اطلاعات را قبضه می‌کنند. ابزارهایی که به خودی خود قدرت پردازش و ذخیره‌سازی اندکی دارند و تقریباً برای برطرف کردن هر نیاز شما، به توان پردازشی و ذخیره‌سازی یکی از غول‌های دنیای IT وابسته هستند. داده‌های شما همواره و همه‌جا و روی هر دستگاهی که بتواند تا رسیدن به ابرها (که بر خلاف همیشه در ارتفاع بسیار پایینی تشکیل شده‌اند) اوج بگیرد، قابل دسترس هستند. گوشی هوشمند شما، تبلت‌تان یا حتی یک پخش‌کننده ساده موسیقی می‌تواند به راحتی از میان ابرها سر درآورده و داده‌های شما را در میان انبوهی از داده‌های دیگران بیابد و در هر کجا در اختیار شما قرار دهد. کارایی این دستگاه‌های «کم‌توان»، مدیون فراهم شدن توان پردازشی فراوان و ارزان بر بستر اینترنت است. جایی که شعار «پرداخت هزینه به اندازه نیاز» روز به روز افراد بیشتری را به استفاده از این خدمات مجازی بی‌زمان و بی‌مکان تشویق می‌کند.

عوارض جانبی

اما مانند هر پدیده نوینی، محاسبات ابری نیز تبعاتی را با خود به همراه خواهد آورد که همه آن‌ها لزوماً پسندیده و مناسب نیستند. بزرگ‌ترین معضل این رویکرد نوین به خطر افتادن حریم خصوصی کاربران و پس از آن آزادی آن‌ها است. داده‌های شما در جایی که نمی‌دانید کجاست ذخیره شده، توسط نرم‌افزارهایی که نمی‌شناسید کنترل می‌شوند و شاید از همه مهم‌تر توسط افرادی که از انگیزه و هدف آن‌ها اطلاعی ندارید، تجزیه و تحلیل خواهند شد. نکته جالب توجه اینجا است که بسیاری از کاربران حتی از ارزش مادی اطلاعاتی که از